

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NIILA JÄÄSKINENA
přednesené dne 29. března 2012¹

Věc C-509/10

**Josef Geistbeck,
Thomas Geistbeck
proti
Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshof (Německo)]

„Duševní a průmyslové vlastnictví — Nařízení (ES) č. 2100/94 — Odrůdová práva Společenství — Povinnost zaplatit držitelům takových práv přiměřenou úhradu a nahradit škodu, která mu vznikla — Kritéria pro určení přiměřené úhrady — Protiprávní jednání — Nařízení (ES) č. 1768/95 — Výsada zemědělců — Náklady na kontrolu a dohled“

I – Úvod

1. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshof (Německo) se týká zejména výkladu článků 14 a 94 nařízení (ES) č. 2100/94² (dále jen „základní nařízení“) o odrůdových právech Společenství, jakož i nařízení (ES) č. 1768/95³ (dále jen „prováděcí nařízení“), kterým se stanoví prováděcí pravidla pro výjimku podle čl. 14 odst. 3 základního nařízení.
2. Předkládajícímu soudu byl předložen spor mezi zemědělci J. Geistbeckem a T. Geistbeckem (dále jen „Geistbeckovi“) a společností Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH (dále jen „STV“), která zastupuje zájmy držitelů chráněných odrůd Kuras, Quarta, Solara, Marabel a Secura. Podstatou tohoto sporu je vztah mezi výjimkou stanovenou v článku 14 základního nařízení (zvanou též „výsada zemědělců“) a výpočtem přiměřené úhrady ve smyslu čl. 94 odst. 1 základního nařízení, která má být vyplacena držitelům chráněné odrůdy v případě úkonu, který zakládá protiprávní jednání.
3. Projednávaná předběžná otázka Soudní dvůr vybízí konkrétně k tomu, aby rozhodl o otázce týkající se způsobu výpočtu uvedené přiměřené úhrady, kterou má zaplatit zemědělec držitelům odrůdy v situaci, kdy zemědělec, který má v souladu s výsadou zemědělců povolení k výsevu produktů z vlastní sklizně, tuto novou plodinu nenahlásil v rozporu s povinnostmi uvedených zemědělců stanovenými v čl. 14 odst. 3 základního nařízení, na jejichž základě nabývá uvedená výsada účinnosti.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Nařízení Rady ze dne 27. července 1994 (Úř. věst. L 227, s. 1; Zvl. vyd. 03/16, s. 390).

3 — Nařízení Komise ze dne 24. července 1995 (Úř. věst. L 173, s. 14), ve znění nařízení Komise (ES) č. 2605/98 ze dne 3. prosince 1998 (L 328, s. 6).

4. Předložené otázky vyžadují, aby byly vyváženy protichůdné zájmy. Jak uvádí generální advokát Ruiz-Jarabo Colomer, jde o to nalézt rovnováhu mezi nutností zvýšit produkci zemědělské činnosti a zajistit zemědělskou produkci, což je prvořadým cílem společné zemědělské politiky na jedné straně, a na druhé straně nutností zaručit práva šlechtitelů, kteří jsou činní v průmyslové politice, výzkumu a vývoji a snaží se získat odpovídající normativní rámec, jenž by podnítil jejich činnost v rámci Evropské unie v souladu s cíli sledovanými předmětnou právní úpravou⁴.

5. Tato věc tedy Soudnímu dvoru umožní doplnit judikaturu vycházející z rozsudku Schulin⁵, a především upřesnit jeho stanovisko k přiměřené úhradě v případě, kdy použití odrůdy zakládá protiprávní jednání, a vyslovit se k vyváženosti, již je třeba najít mezi zájmy stojícími za právní úpravou v oblasti odrůdových práv Společenství.

II – Právní rámec

A – Základní nařízení

6. Z pátého bodu odůvodnění základního nařízení⁶ vyplývá, že za účelem podpory výsevu nových odrůd musí být zlepšena ochrana všech šlechtitelů ve srovnání s nynějšími poměry.

7. Podle sedmnáctého bodu odůvodnění tohoto nařízení musí výkon odrůdových práv ve Společenství podléhat omezením, která jsou stanovena ustanoveními přijatými ve veřejném zájmu.

8. V tomto ohledu osmnáctý bod odůvodnění uvedeného nařízení upřesňuje, že veřejný zájem uvedený v předchozím bodě odůvodnění zahrnuje zajištění zemědělské produkce, a že za tímto účelem musí zemědělci obdržet schválení používat sklizené osivo za určitých podmínek pro množení.

9. Podle čl. 11 odst. 1 základního nařízení přísluší nárok na odrůdové právo Společenství šlechtiteli, tedy „osobě, která odrůdu vyšlechtila nebo objevila a vyvinula, popřípadě jejímu právnímu nástupci“.

10. Článek 13 základního nařízení stanoví pod nadpisem „Práva držitele odrůdového práva Společenství a zakázané úkony“ následující:

„1. Odrůdové právo Společenství má ten účinek, že úkony uvedené v odstavci 2 je oprávněn provádět pouze držitel nebo držitelé odrůdového práva Společenství, dále jen ‚držitel‘.

2. Aniž jsou dotčeny články 15 a 16, vyžadují souhlas držitele níže uvedené úkony, pokud jde o složky odrůdy nebo sklizený materiál chráněné odrůdy – obě dále uváděné jako ‚materiál‘:

a) produkce nebo reprodukce (množení);

[...]

Držitel může svůj souhlas učinit závislým na podmínkách a omezeních.“

4 — V tomto smyslu viz body 22 a 23 stanoviska generálního advokáta Ruiz-Jaraba Colomera ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 8. června 2006, Deppe a další (C-7/05 až C-9/05, Sb. rozh. s. I-5045).

5 — Rozsudek ze dne 10. dubna 2003 (C-305/00, Recueil, s. I-3525). Rovněž viz rozsudky ze dne 11. března 2004, Jäger (C-182/01, Recueil, s. I-2263); ze dne 14. října 2004, Brangewitz (C-336/02, Sb. rozh. s. I-9801); výše uvedený rozsudek Deppe a další a rozsudek ze dne 20. října 2011, Greenstar-Kanzi Europe (C-140/10, Sb. rozh. s. I-10075).

6 — Na mezinárodní úrovni jsou odrůdová práva předmětem úmluvy v rámci Světové organizace duševního vlastnictví, a sice Mezinárodní úmluvy na ochranu nových odrůd rostlin. Evropské společenství k této úmluvě přistoupilo v roce 2005 [rozhodnutí Rady 2005/523/ES ze dne 30. května 2005, kterým se schvaluje přistoupení Evropského společenství k Mezinárodní úmluvě na ochranu nových odrůd rostlin, ve znění revidovaném v Ženevě dne 19. března 1991 (Úř. věst. L 192, s. 63)]. Unijní právní úprava vychází ve velké míře z ustanovení této úmluvy.

11. Výsada zemědělců je v článku 14 základního nařízení stanovena takto:

„1. Odchylně od čl. 13 odst. 2 mohou zemědělci k zajištění zemědělské produkce pro účely množení na šlechtitelských polích ve svém vlastním hospodářství použít produkt sklizně, který ve svém vlastním hospodářství získali vyšlechtěním [výsevem] rozmnožovacího materiálu odrůdy spadající pod odrůdové právo Společenství, přičemž se nesmí jednat o hybrid nebo syntetickou odrůdu.

[...]

3. Podmínky pro účinnost výjimky podle odstavce 1, jakož i pro zachování oprávněných zájmů šlechtitele rostlin a zemědělce stanoví [...] na základě níže uvedených kritérií:

[...]

— malí zemědělci nejsou povinni platit držiteli odrůdového práva úhradu [...]

– [...]

— malí zemědělci jsou povinni zaplatit držiteli odrůdového práva přiměřenou úhradu, která musí být zjevně nižší než částka, která se v téže oblasti požaduje za licenční výrobu rozmnožovacího materiálu téže odrůdy [...]

— za dohled nad dodržováním ustanovení tohoto článku nebo ustanovení přijatých na základě tohoto článku jsou výlučně odpovědní držitelé odrůdových práv [...]

— zemědělci, jakož i poskytovatelé zpracovatelských služeb předají držitelům odrůdových práv na jejich žádost příslušné informace [...]

12. Článek 94 základního nařízení, nadepsaný „Protiprávní jednání“, zní takto:

„1. Kdo:

a) ohledně odrůdy, které bylo uděleno odrůdové právo Společenství, provede úkony uvedené v čl. 13 odst. 2, aniž by k tomu byl oprávněn, nebo

[...]

může být držitelem žalován za protiprávní jednání nebo o zaplacení přiměřené náhrady nebo oboje.

2. Kdo jedná úmyslně nebo z nedbalosti, je držiteli povinen kromě toho nahradit další škody vzniklé z protiprávního jednání. V případě mírné nedbalosti se může tento nárok snížit v souladu se stupněm této mírné nedbalosti, avšak nikoli pod výši výhody, která vznikla porušiteli z protiprávního jednání.“

B – Prováděcí nařízení

13. Podle čl. 3 odst. 2 prováděcího nařízení mohou být práva a povinnosti držitele odrůdového práva plynoucí z ustanovení článku 14 základního nařízení „uplatňována jednotlivými držiteli odrůdových práv, společně několika držiteli odrůdových práv nebo organizací držitelů, kteří jsou ve Společenství usazení na úrovni Společenství, na celostátní, regionální či místní úrovni“.

14. Článek 5 prováděcího nařízení uvádí pod nadpisem „Výše úhrady“ následující:

„1. Výše přiměřené úhrady, kterou je třeba zaplatit držiteli odrůdového práva podle čl. 14 odst. 3 čtvrté odrážky základního nařízení, může být mezi držitelem hospodářství a dotyčným zemědělcem dohodnuta smluvně.

2. Pokud nebyla taková dohoda [smlouva] uzavřena nebo není použitelná, musí být výše úhrady výrazně nižší než částka, která je požadována na stejném území za licenční výrobu rozmnožovacího materiálu téže odrůdy nejnižší kategorie přípustné pro úřední uznávání.

[...]

5. Pokud v případě odstavce 2 neexistuje žádná dohoda ve smyslu odstavce 4, činí úhrada 50 % částky účtované za licenční výrobu rozmnožovacího materiálu podle odstavce 2.

[...]“

15. Článek 8 tohoto nařízení, nadepsaný „Informace poskytované zemědělcem“, stanoví:

„1. Podrobnosti o příslušných informacích, které musí zemědělec poskytnout držiteli odrůdového práva podle čl. 14 odst. 3 šesté odrážky základního nařízení, mohou být mezi držitelem a dotyčným zemědělcem upraveny smluvně.

2. Pokud taková smlouva nebyla uzavřena nebo není použitelná, musí zemědělec na žádost držitele odrůdového práva předat přehled relevantních informací, aniž je dotčena informační povinnost podle ostatních právních předpisů Společenství nebo členských států. Za relevantní informace jsou považovány tyto údaje:

[...]

- b) použití sklizeného produktu jednoho nebo více odrůd náležejících držiteli odrůdového práva na jedné ploše nebo více plochách hospodářství zemědělce;
- c) v případě užití takového materiálu zemědělcem údaj o množství sklizeného materiálu dotyčné odrůdy (odrůd), které zemědělec použil podle čl. 14 odst. 1 základního nařízení;

[...]“

16. Článek 14 uvedeného nařízení, kterým se řídí dohled držitele odrůdového práva nad dodržováním ustanovení článku 14 základního nařízení, ve svém odstavci 1 stanoví:

„[...] zemědělec na žádost držitele:

- a) poskytne důkazy pro jím předané přehledy informací podle článku 8 prostřednictvím předložených dostupných určujících podkladů, například faktur, použitých etiket nebo jiných vhodných dokladů [...]

[...]“

17. Podle čl. 16 odst. 1 prováděcího nařízení:

„Dohled provádí držitel odrůdového práva. Držitel odrůdového práva může uzavřít smlouvy, aby byla zajištěna podpora ze strany organizací zemědělců, zpracovatelů, družstev nebo jiných zemědělských svazů.“

18. Článek 17 prováděcího nařízení, nadepsaný „Protiprávní jednání“, stanoví:

„Držitel odrůdového práva může uplatnit svá práva vztahující se k odrůdovému právu Společenství proti každé osobě, která poruší podmínky stanovené v tomto nařízení, popřípadě omezení ohledně odchylky podle článku 14 základního nařízení.“

III – Spor v původním řízení, předběžné otázky a řízení před Soudním dvorem

19. Podle výjimky stanovené v článku 14 základního nařízení Geistbeckovi v letech 2001 a 2004 provedli výsev odrůd Kuras, Quarta, Solara a Marabel chráněných na základě unijního práva, jakož i odrůdy Secura chráněné na základě německého práva, poté, co o něm informovali společnost STV.

20. Společnost STV však při kontrole zjistila, že skutečně pěstovaná množství často překračovala více než trojnásobek ohlášených množství. Společnost STV na základě částky, která by byla požadována v případě udělení za obecných podmínek licence k výrobě rozmnožovacího materiálu, vypočítala, že částka odškodnění, na kterou měla nárok z titulu množství rozdílů, činila 4 576,15 eur. Geistbeckovi však uhradili pouze polovinu této částky. Uvedená částka odpovídala úhradě, kterou měli zaplatit podle čl. 14 odst. 3 čtvrté odrážky základního nařízení v případě výsevu povoleného v rámci výsad zemědělců.

21. Společnost STV tudíž podala proti Geistbeckovým žalobu za výsev chráněných odrůd, který nebyl v plném rozsahu oznámen, a požadovala platbu ve výši zbývajících 2 288 eur a náhradu nákladů vzniklých před zahájením řízení ve výši 141,05 eur. Návrhu společnosti STV bylo vyhověno v prvním i druhém stupni řízení. Geistbeckovi proti poslednímu rozhodnutí podali opravný prostředek „Revision“ k Bundesgerichtshof.

22. Předkládající soud se v této souvislosti táže obzvláště na výpočet přiměřené úhrady na základě článku 94 odst. 1 základního nařízení pro držitele chráněných práv podle uvedeného nařízení. V tomto ohledu zastává na základě výše uvedeného rozsudku Schulin názor, že zemědělec, který řádně nesplnil svoji informační povinnost podle čl. 14 odst. 3 šesté odrážky základního nařízení vůči držiteli chráněné odrůdy, se nemůže dovolávat čl. 14 odst. 1 tohoto nařízení a vystavuje se žalobě za protiprávní jednání na základě článku 94 uvedeného nařízení, jakož i zaplacení přiměřené úhrady.

23. Předkládající soud však má pochybnosti ohledně způsobu výpočtu takové úhrady. Jako základ pro výpočet by bylo podle předkládajícího soudu možné použít průměrnou částku obdrženu za dotčenou licenční výrobu rozmnožovacího materiálu chráněných rostlinných odrůd v téže oblasti (dále jen „poplatek za licenční výrobu“). Tato úhrada by mohla být dále vypočítána na základě úhrady pro případ povoleného výsevu v souladu s čl. 14 odst. 3 čtvrté odrážky základního nařízení, ve spojení s čl. 5 odst. 5 prováděcího nařízení (dále jen „poplatek za povolený výsev“).

24. V prvním případě by zemědělec podle předkládajícího soudu platil poplatek za licenční výrobu za týchž podmínek a za použití týchž sazeb jako třetí osoby. V druhém případě by se mohl dovolávat zvýhodněné sazby vyhrazené zemědělcům, tedy poplatku za povolený výsev, která odpovídá 50 % částky za licenční výrobu rozmnožovacího materiálu, není-li tato úhrada dohodnuta smluvně mezi dotyčným držitelem odrůdového práva a zemědělcem.

25. Za těchto okolností se Bundesgerichtshof rozhodnutím ze dne 30. září 2010, které bylo do rejstříku kanceláře Soudního dvora zapsáno dne 26. října 2010, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Má být přiměřená úhrada, kterou je zemědělec povinen zaplatit držiteli odrůdového práva Společenství podle čl. 94 odst. 1 [základního] nařízení za to, že použil rozmnožovací materiál chráněné odrůdy získaný výsevem, aniž splnil povinnosti stanovené v čl. 14 odst. 3 [základního]

a článku 8 [prováděcího] nařízení, vypočtena na základě průměrné částky poplatku, který se v téže oblasti požaduje za licenční výrobu rozmnožovacího materiálu chráněných odrůd dotyčných rostlinných druhů, nebo je namísto toho třeba vycházet z (nižší) úhrady, kterou by bylo nutno zaplatit podle čl. 14 odst. 3 čtvrté odrážky [základního] nařízení a článku 5 [prováděcího] nařízení v případě povoleného výsevu?

- 2) Jestliže je třeba vycházet pouze z úhrady za povolený výsev, může držitel odrůdového práva za takových okolností i při jednorázovém zaviněném porušení zemědělcem vypočítat částku škody, jež mu má být nahrazena podle čl. 94 odst. 2 [základního] nařízení, paušálně na základě poplatku za udělení licence k výrobě rozmnožovacího materiálu?
- 3) Je přípustné, či dokonce nutné, zohlednit při výpočtu přiměřené úhrady dlužné podle čl. 94 odst. 1 [základního] nařízení nebo náhrady škody dlužné podle čl. 94 odst. 2 uvedeného nařízení náklady na zvláště významná kontrolní opatření provedená subjektem, jenž hájí práva mnohých držitelů odrůdového práva, takovým způsobem, že se uloží dvojnásobek obvykle sjednané úhrady nebo odměny podle čl. 14 odst. 3 čtvrté odrážky [základního] nařízení?“

26. Písemná vyjádření předložili účastníci sporu v původním řízení, jakož i řecká vláda, španělská vláda a Evropská komise. Dne 18. ledna 2012 se účastníci sporu v původním řízení, řecká vláda a Komise účastnili jednání.

IV – Analýza

A – Úvodní poznámky

27. Za účelem podání odpovědi na předběžné otázky předkládajícího soudu učiním několik úvodních poznámek ke kvalitě rozmnožovacího materiálu v projednávané věci, což je otázka položená Geistbeckovými, a dále k rozsahu výsady zemědělců.

28. Dále se budu zabývat otázkou vhodného způsobu pro výpočet přiměřené úhrady pro držitele odrůdových práv Společenství ve smyslu čl. 94 odst. 1 základního nařízení. Nakonec budu zkoumat otázku, zda lze při výpočtu uvedené úhrady či náhrady škody, která má být vyplacena na základě čl. 94 odst. 2 uvedeného nařízení, zohlednit náklady kontrolu vynaložené takovým subjektem, jako je subjekt dotčený v původním řízení⁷.

1. Ke kvalitě chráněného rozmnožovacího materiálu

29. Podle Geistbeckových již nemá dotčený rozmnožovací materiál kvalitu materiálu podle čl. 13 odst. 2 základního nařízení, a není již tedy vhodný k obchodní činnosti, která patří do rámce udělení licence. Mají tak za to, že nižší kvalita sklizeného materiálu nedává důvod k tomu, aby držitel odrůdových práv požadoval zaplacení licenčního poplatku v plném rozsahu.

30. Poznamenávám, že z hlediska práva duševního vlastnictví nemá použití chráněného materiálu žádný vliv na ochranu totožnosti materiálu, který je chráněn takovým právem jako rostlinné odrůdy ve věci v původním řízení. Právo duševního vlastnictví svým užitím nezaniká.

⁷ — Upřesňuji, že je třeba vycházet z předpokladu, že držitelé obvykle do poplatku za licenční výrobu zahrnují běžné náklady na kontrolu a dohled vážící se k ochraně jejich práv.

31. Aby navíc činnost zemědělce spadala do působnosti výsady zemědělců podle článku 14 základního nařízení, produkt sklizně musí mít vlastnosti chráněné odrůdy⁸. Zemědělec tedy vysévá a množí rostliny, které mají potřebné vlastnosti předmětné odrůdy.

2. K rozsahu výsady zemědělců

32. Nejprve je třeba zdůraznit, že podle čl. 13 odst. 2 písm. a) základního nařízení je k množení sklizeného materiálu v zásadě třeba souhlas držitele.

33. Článek 14 odst. 1 základního nařízení však od tohoto pravidla stanoví odchylku. Jejím cílem je chránit zemědělskou produkci. Na základě tohoto článku mohou zemědělci k zajištění zemědělské produkce pro účely množení na šlechtitelských polích ve svém vlastním hospodářství použít produkt sklizně, který ve svém vlastním hospodářství získali výsevem rozmnožovacího materiálu právem chráněných odrůd za podmínky, že jsou splněna kritéria uvedená v odstavci 3 téhož článku.

34. Tato výsada se tedy neuplatní, nedodrží-li zemědělec povinnosti stanovené v čl. 14 odst. 3 základního nařízení a konkretizované prováděcím nařízením.

35. Ve výše uvedeném rozsudku Schulin se Soudní dvůr již stručně zabýval rozsahem práva zemědělce dovolávat se dané výjimky. Zemědělec, který držiteli nezplatí přiměřenou úhradu v případě, že používá produkt sklizně získaný výsevem rozmnožovacího materiálu chráněné odrůdy, se podle Soudního dvora nemůže dovolávat čl. 14 odst. 1 základního nařízení, a proto je třeba mít za to, že provedl jeden z úkonů uvedených v čl. 13 odst. 2 tohoto nařízení, aniž k tomu měl souhlas. Z článku 94 téhož nařízení tedy vyplývá, že tento zemědělec může být držitelem žalován za protiprávní jednání či o zaplacení přiměřené náhrady nebo oboje. Jestliže zemědělec jedná úmyslně nebo z nedbalosti, je držiteli povinen kromě toho nahradit vzniklou škodu⁹.

36. To podle mého názoru nutně nastává i v případě, že zemědělec řádně nesplnil svou informační povinnost stanovenou v čl. 14 odst. 3 šesté odrážce základního nařízení, jelikož zaplacení přiměřené úhrady popsané ve výše uvedeném rozsudku Schulin je obsaženo – tak jako poskytování informací – v uvedeném článku, který vyjmenovává podmínky, za nichž může výjimka stanovená v čl. 14 odst. 1 uvedeného nařízení nabýt účinnosti.

37. Jak uvedla Komise ve svém vyjádření, nesplní-li zemědělec vůči držiteli informační povinnost v souladu s čl. 14 odst. 3 šestou odrážkou základního nařízení, ve spojení s článkem 8 prováděcího nařízení, a nezplatí-li mu ani přiměřenou úhradu za tuto část produkce, nelze uvedenou výjimku podle čl. 14 odst. 1 základního nařízení uplatnit.

38. Jestliže nejsou dodrženy uvedené podmínky pro povolený výsev stanovené v čl. 14 odst. 3 základního nařízení, výjimka stanovená v čl. 14 odst. 1 téhož nařízení se také neuplatní. Pakliže tedy při výsevu nejsou dodržena kritéria stanovená v odstavci 3 tohoto článku, uvedený výsev je v rozporu s právy držitele, které má na základě čl. 13 odst. 2 základního nařízení.

8 — K charakteristikám pěstovaných odrůd v rámci evropského zemědělství viz body 1 až 4 stanoviska generální advokátky J. Kokott ve věci Association Kokopelli (C-59/11) projednávané před Soudním dvorem.

9 — Výše uvedený rozsudek Schulin (bod 71).

B – Výpočet přiměřené úhrady stanovené v čl. 94 odst. 1 základního nařízení

39. Ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že vzhledem k porušení odrůdových práv je společnost STV oprávněna požadovat zaplacení přiměřené úhrady podle čl. 94 odst. 1 základního nařízení. Předkládající soud navíc uvádí, že Geistbeckovi nedodrželi svou informační povinnost vlastní vinou, takže společnost STV může rovněž požadovat náhradu vzniklé škody na základě čl. 94 odst. 2 téhož nařízení.

40. Úvodem poznamenávám, že pro účely přezkumu článku 94 základního nařízení je třeba vycházet z hypotézy, že cílem tohoto článku je plná úhrada na základě zásady *restitutio in integrum*¹⁰. Jinými slovy, cílem úhrady, která má být vyplacena při porušení odrůdového práva, je vrátit držiteli uvedených práv postavení, které měl před porušením. Uplatnění této zásady však v projednávaném případě není jednoduché, jelikož uvedené postavení lze získat zpět buď na základě povoleného výsevu, nebo zohledněním částky vyplacené za licenční výrobu rozmnožovacího materiálu.

1. K režimům stanoveným v člancích 14 a 94 základního nařízení

41. Pro výpočet přiměřené úhrady ve smyslu čl. 94 odst. 1 základního nařízení předkládající soud navrhuje dva způsoby, s jejichž pomocí lze uvedenou úhradu vypočítat, a to na základě poplatku za licenční výrobu a na základě poplatku za povolený výsev.

42. Uvádím, že znění článku 94 základního nařízení neposkytuje žádné vodítko ohledně možnosti zohlednit výši poplatku za povolený výsev ve smyslu čl. 14 odst. 3 čtvrté odrážky tohoto nařízení v rámci výpočtu přiměřené úhrady ve smyslu tohoto ustanovení.

43. Taktéž uvádím, že některá jazyková znění (zejména znění v jazyce španělském, dánském, německém, anglickém, italském a finském) používají v čl. 94 odst. 1¹¹ a v čl. 14 odst. 3 čtvrté odrážce¹² základního nařízení odlišné výrazy, zatímco francouzské znění používá v obou ustanoveních stejný výraz, tedy výraz „přiměřená úhrada“. Jelikož však z těchto jazykových rozdílů nelze vyvodit žádné závěry, je třeba tato ustanovení přezkoumat v jejich kontextu s přihlédnutím obzvláště k jejich cílům.

44. Nejprve připomínám, že přiměřená úhrada stanovená v čl. 14 odst. 3 čtvrté odrážce základního nařízení je součástí výjimky. V tomto kontextu Soudní dvůr již ve výše uvedeném rozsudku Schulin shledal, že v souladu se sedmnáctým a osmnáctým bodem odůvodnění základního nařízení jsou ustanovení článku 14 uvedeného nařízení, přijatá ve veřejném zájmu ochrany zemědělské produkce, výjimkou z pravidla, podle něhož se k rozmnožování sklizeného materiálu chráněné odrůdy požaduje souhlas držitele¹³.

45. Ve výše uvedeném rozsudku Brangewitz Soudní dvůr též shledal, že zemědělci mají v důsledku svého práva vysít bez předchozího souhlasu držitele odrůdových práv produkt sklizně získaný výsevem rozmnožovacího materiálu odrůdy, na kterou se vztahuje výsada zemědělců, povinnost poskytnout na žádost uvedeného držitele užitečné informace a zaplatit mu – s výjimkou malých zemědělců – přiměřenou úhradu¹⁴.

10 — V tomto smyslu viz Bonadio, E., „Remedies and sanctions for the infringement of intellectual property rights under EC law“, *European Intellectual Property Review*, 2008, č. 8, svazek 30, s. 324.

11 — Znění těchto verzí je následující: „indemnización razonable“, „rimelig vederlag“, „angemessenen Vergütung“, „reasonable compensation“, „equa compensazione“ a „kohtuullinen korvaus“.

12 — Tyto verze odkazují na následující termíny: „remuneración justa“, „rimelig godtgoerelse“, „angemessene Entschädigung“, „equitable remuneration“, „equa remunerazione“ a „kohtuullinen palkkio“.

13 — Výše uvedený rozsudek Schulin (bod 47).

14 — Výše uvedený rozsudek Brangewitz (bod 43).

46. Podle Soudního dvora tedy článek 14 základního nařízení zavádí rovnováhu mezi zájmy držitelů odrůdového práva a zemědělců. Výsada zemědělců, tj. výsev bez předchozího souhlasu v kombinaci s informační povinností a povinností zaplatit přiměřenou úhradu, tedy umožňuje zajistit ochranu vzájemných oprávněných zájmů zemědělců a držitelů odrůdového práva v jejich přímých vztazích¹⁵.

47. Je tudíž zásadní, aby byl pojem „přiměřená úhrada“, stanovený v čl. 14 odst. 3 čtvrté odrážky základního nařízení, vykládán restriktivně a v jeho konkrétních souvislostech, jakožto nedílná součást výjimky stanovené v uvedeném článku.

48. Přiměřená úhrada, na kterou odkazuje čl. 94 odst. 1 základního nařízení, musí být dále, tak jako úhrada podle čl. 14 odst. 3 čtvrté odrážky tohoto nařízení, vykládána s přihlédnutím ke kontextu nařízení a k cíli, který uvedené nařízení sleduje.

49. Základní nařízení, jak vyplývá z pátého bodu jeho odůvodnění, sleduje z obecného hlediska obecný cíl zlepšit ochranu všech šlechtitelů¹⁶. Vzhledem k cíli ochrany držitelů odrůdových práv podle základního nařízení mám za to, že čl. 94 odst. 1 uvedeného nařízení držitelům umožňuje dohlížet na to, aby jeho zájmy byly chráněny vůči každé osobě, která bez předchozího povolení provede jeden z úkonů uvedených v čl. 13 odst. 2 základního nařízení¹⁷.

2. Ke způsobu výpočtu založenému na poplatku za licenční výrobu

50. Aby byla zajištěna ochrana práv držitelů odrůd a bylo jim vráceno postavení, které měli před porušením jejich práv, je třeba vypočítat přiměřenou úhradu ve smyslu čl. 94 odst. 1 základního nařízení na základě poplatku za licenční výrobu.

51. Toto ustanovení se uplatní na osobu, která provedla úkony zakládající protiprávní jednání a nejednala přitom úmyslně ani z nedbalosti¹⁸. Jeho cílem je zajistit, aby držitel získal přiměřenou úhradu, která dle mého názoru nemůže být nižší než kompenzace, kterou by uvedený držitel mohl požadovat na základě licenční výroby rozmnožovacího materiálu podle článku 13 základního nařízení.

52. Jelikož vycházím z toho, že režim stanovený v článku 14 uvedeného nařízení má povahu výjimky, jsem toho názoru, že zeměděle, který nedodrží podmínky stanovené v čl. 14 odst. 3 základního nařízení, jež jsou východiskem pro uplatnění výjimky stanovené v odstavci 1 téhož článku, je třeba považovat za jakoukoliv třetí osobu povinnou nabýt chráněnou odrůdu na trhu za poplatek za licenční výrobu. Zemědělec, který nedodrží své povinnosti, jež mu náleží podle čl. 14 odst. 3 základního nařízení, tudíž nemůže uplatňovat výjimku stanovenou uvedeným článkem.

53. Tento závěr lze dále potvrdit zněním článku 17 prováděcího nařízení, podle něhož držitel odrůdového práva může uplatnit svá práva vztahující se k odrůdovému právu Společenství proti každé osobě, která poruší jednu z podmínek nebo omezení souvisejících s výjimkou podle článku 14 základního nařízení.

54. Pokládám navíc za užitečné uvést, že zemědělci by v opačném případě nemuseli být motivováni dodržovat informační povinnost ve vztahu k držitelům, jelikož porušení povinností, na nichž závisí účinnost uvedené výjimky, by ve skutečnosti nemělo žádný odrazující hospodářský účinek.

15 — V tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Brangewitz (bod 43) a obdobně rozsudek ze dne 6. února 2003, SENA (C-245/00, Recueil, s. I-1251, bod 36).

16 — V tomto ohledu rovněž viz bod 40 stanoviska generálního advokáta Ruiz-Jaraba Colomera ve věci, v níž byl vydán výše uvedený rozsudek Jäger. Generální advokát v této souvislosti poznamenal, že cílem základního nařízení není regulace odvětví zemědělské produkce, nýbrž odrůdová práva Společenství.

17 — Rovněž poznamenávám, že tento režim představuje odlišný a oddělený systém odškodnění, který směřuje k zajištění užitečného účinku základního nařízení.

18 — K objektivní povaze přiměřené úhrady stanovené v čl. 94 odst. 1 základního nařízení viz výše uvedený rozsudek Greenstar-Kanzi (bod 48).

55. Jak vyplývá i z předkládajícího rozhodnutí, omezení nároku držitele na úhradu částky odpovídající poplatku za povolený výsev by z tohoto pohledu neodůvodněně zvýhodňovalo zemědělce, kteří nedodrží povinnosti stanovené v čl. 14 odst. 3 základního nařízení.

56. V takovémto mechanismu, jehož obecným cílem je zajistit vysokou úroveň ochrany odrůd, by bylo v rozporu s uvedeným cílem, kdyby měl zemědělec bez ohledu na to, zda dodrží svou informační povinnost či nikoliv, systematicky povinnost zaplatit pouze poplatek za povolený výsev, jehož výše je na základě použitelné právní úpravy stanovena na značně nižší úrovni než v případě poplatků za licenční výrobu.

57. V tomto ohledu bych rád doplnil, že i kdyby povinnost zaplatit přiměřenou úhradu ve smyslu čl. 94 odst. 1 základního nařízení, vypočítanou na základě poplatku za licenční výrobu, vedla k vyšší kompenzaci než v případě povoleného výsevu podle článku 14 základního nařízení, nejedná se o náhradu škody jako „trest“ (punitive damages), jehož součástí je též sankční složka¹⁹. Jedná se nicméně o způsob, který umožňuje zatížení náklady na licenční výrobu rozmnožovacího materiálu při protiprávním výsevu a má proto preventivní funkci.

58. Zastávám tudíž názor, že za účelem určení částky přiměřené úhrady stanovené v čl. 94 odst. 1 základního nařízení v takové situaci, jako je situace dotčená v původním řízení, je třeba vycházet z poplatků za licenční výrobu. Jakýkoliv jiný výklad by totiž nebyl s to zaručit cíl uvedeného nařízení ani jeho užitečný účinek.

59. Pro případ, že by Soudní dvůr nesdílel mé stanovisko stran nutnosti použít jako východisko pro výpočet přiměřené úhrady podle čl. 94 odst. 1 základního nařízení poplatek za licenční výrobu, učiním též několik poznámek ke druhému způsobu výpočtu na základě poplatku za povolený výsev, který navrhuje předkládající soud.

3. K alternativnímu způsobu výpočtu navrhovanému předkládajícím soudem

60. Nejprve podotýkám, kdyby se přiměřená úhrada, kterou musí zemědělec držiteli zaplatit v případě protiprávního jednání na základě čl. 94 odst. 1 základního nařízení, počítala na základě poplatku za povolený výsev, byla by uvedená úhrada jednoznačně nižší než částka, kterou třetí osoby hradí za licenční výrobu rozmnožovacího materiálu.

61. Poznamenávám, že z uvedeného předkládajícího rozhodnutí vyplývá, že Geistbeckovi nesou odpovědnost vlastní vinou, takže společnost STV může rovněž požadovat náhradu vzniklé škody na základě čl. 94 odst. 2 základního nařízení²⁰.

62. Aby bylo v takovém kontextu zajištěno dosažení obecného cíle základního nařízení a zabráněno tomu, aby nepovolené rozmnožování mohlo vést k bezdůvodnému obohacení protiprávně jednajících osob ve srovnání se třetími osobami, které vyrábějí rozmnožovací materiál s licenci, pokládám za nezbytné stanovit částku škody, která má být podle čl. 94 odst. 2 základního nařízení nahrazena, na základě poplatku za licenční výrobu. V tomto případě by škoda, která držiteli vznikla podle čl. 94 odst. 2 základního nařízení, odpovídala rozdílu mezi uvedeným poplatkem a přiměřenou úhradou podle čl. 14 odst. 3 čtvrté odrážky základního nařízení²¹.

19 — Rovněž viz dvacátý šestý bod odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví (Úř. věst. L 157, s. 45; Zvl. vyd. 17/02, s. 32), která se v projednávané věci nepoužije.

20 — K možným způsobům výpočtu škody vzniklé držiteli a komplikace, které s sebou tyto způsoby přináší, viz Württenberger G., Van der Kooij, P., Kiewiet, B. a Ekvad, M., *European Plant Variety Protection*, Oxford University Press, Oxford, 2009, s. 177 a 178.

21 — Dodávám, že čl. 18 odst. 2 prováděcího nařízení stanoví, že v případě, že zemědělec opakovaně a úmyslně poruší své povinnosti stanovené v čl. 14 odst. 3 základního nařízení, představuje náhrada škody vzniklé držiteli alespoň paušální částku, která se vypočítává na základě čtyřnásobku poplatku požadovaného za licenční výrobu, aniž je dotčena vyšší náhrada škody. Ustanovení prováděcího nařízení však nemohou zemědělcům ukládat povinnosti většího rozsahu než ty, které vyplývají ze základního nařízení. K výkladu čl. 8 odst. 2 prováděcího nařízení viz výše uvedený rozsudek Schulin (bod 60).

63. Upřesňuji, že poplatek za povolený výsev pokrývá pouze 50 % částky poplatku za licenční výrobu²². Škoda vzniklá držiteli ve smyslu čl. 94 odst. 2 základního nařízení, tedy v takovém případě – aniž je uvedený držitel povinen to prokazovat – odpovídá rozdílu mezi výší poplatků za povolený výsev a za licenční výrobu.

64. K běžným nákladům na kontrolu a dohled uváděné předkládajícím soudem bych dále dodal, že zohlednění poplatku za povolený výsev, jakožto základu pro výpočet přiměřené úhrady podle čl. 94 odst. 1 základního nařízení, by mělo též za následek, že by uvedené náklady, obvykle zahrnuté do částky poplatku za licenční výrobu, úhradou podle čl. 14 odst. 3 čtvrté odrážky základního nařízení nebyly pokryty.

65. Z toho vyplývá, že kdyby tento způsob výpočtu byl přijat jako vhodný, musel by být držitel chráněné odrůdy s to vypočítat výši nároku na náhradu škody na základě čl. 94 odst. 2 základního nařízení v závislosti na poplatku za licenční výrobu, do něhož jsou zahrnuty též obvyklé náklady na kontrolu a dohled vynaložené držitelem. Takový výklad by z hospodářského hlediska pro uvedeného držitele vedl ke stejnému výsledku jako výklad navržený na prvním místě.

4. Ke zohlednění nákladů na zvláště významná kontrolní opatření

66. Předkládající soud se rovněž táže, zda mohou být předmětem odškodnění zvláště významná kontrolní opatření provedená subjektem, který brání nároky mnohých držitelů chráněných práv za účelem prokázání případných porušení odrůdových práv ve smyslu čl. 94 odst. 1 nebo 2 základního nařízení, a zda mohou být náklady za tato opatření vypočítány paušálně do výše dvojnásobku sjednané odměny.

67. Komise úvodem k povaze této otázky uvádí, že na řešení sporu v původním řízení nemá vliv. Připouštím sice, že z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že společnost STV zaplacení takové paušální částky nepožadovala a že se původní řízení týká pouze nákladů vzniklých před zahájením řízení v minimální výši, a to 141,05 eur, které jednoznačně nevyplývají z kontrol prováděných společnostmi STV. Jsem však toho názoru, že tato otázka není hypotetická, jelikož je úzce spojena s uplatněním odstavců 1 a 2 článku 94 základního nařízení²³.

68. K věci samé je třeba zdůraznit, že ustanovení čl. 3 odst. 2 prováděcího nařízení držitelům umožňují, aby se za účelem výkonu svých práv plynoucích z článku 14 základního nařízení vhodným způsobem sdružovali. Mohou jednat jednotlivě či kolektivně nebo k tomuto účelu založit i organizaci²⁴.

69. Z výše uvedeného rozsudku ve věci Jäger vyplývá, že předmětem činnosti společnosti STV je ochrana hospodářských zájmů jejích členů, kteří přímo či nepřímo vyrábí nebo prodávají semena, nebo jejichž zájmem je výroba nebo prodej semen. Tato společnost konkrétně dohlíží na práva šlechtitelů na vnitrostátní i mezinárodní úrovni a provádí ověřování nároků šlechtitelů, kteří jsou jejími členy nebo třetími osobami, u společností, jež se zabývají množением semen rostlinných odrůd nebo jejich prodejem. Tyto funkce zahrnují rovněž výběr poplatků za užívání licencí týkajících se odrůd a konečně přijímání obecných opatření na podporu produkce a zásobování spotřebitelů kvalitními semeny, jakož i prodej těchto semen²⁵.

22 — Tato úhrada může být v souladu s čl. 5 odst. 1 prováděcího nařízení dohodnuta mezi držitelem a zemědělcem také smluvně.

23 — Poznávám, že, jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, je tato otázka inspirována judikaturou Bundesgerichtshof v oblasti porušení práva na zastoupení. V této oblasti Bundesgerichtshof již delší dobu přiznává správcovské společnosti, která stíhá taková porušení práva, takzvané navýšení „za protiprávní jednání“ do výše dvojnásobku obvyklého licenčního poplatku.

24 — Viz v tomto ohledu výše uvedený rozsudek Jäger (bod 51).

25 — Viz výše uvedený rozsudek Jäger (bod 17).

70. Jak ve svém vyjádření uvedla řecká vláda, skutečnost, že práva vyplývající z článku 14 základního nařízení lze vykonávat kolektivně, neznamená, že zemědělec, a to ani ten, který porušuje ustanovení uvedeného nařízení, musí nést náklady na takovou kolektivní činnost. V souladu s čl. 14 odst. 3 pátou odrážkou základního nařízení ve spojení s článkem 16 prováděcího nařízení, podle něhož dohled provádí držitel, musí být tyto náklady naopak zahrnuty držitelem do poplatku za licenční výrobu.

71. Vzhledem k roli, kterou zajišťuje takový subjekt, jako je subjekt dotčený v původním řízení, a která je úzce spojena s dohledem a ověřováním, jejichž cílem je ochrana práv dotyčných šlechtitelů, nemohou být náklady za zvláště významná kontrolní opatření vynaložené takovým subjektem zohledněny odděleně v rámci výpočtu přiměřené úhrady podle čl. 94 odst. 1 základního nařízení nebo náhrady škody na základě čl. 94 odst. 2 uvedeného nařízení.

72. Podle mého názoru lze náklady na taková opatření zohlednit pouze v rozsahu, v němž se jedná o další náklady vzniklé před zahájením řízení nebo v rámci řízení, jež souvisí s přezkumem konkrétního případu protiprávního jednání a jejichž náhradu lze požadovat na základě čl. 94 odst. 2 základního nařízení a za podmínek v něm stanovených²⁶. Mezi takovými náklady a předmětným protiprávním jednáním musí v každém případě existovat příčinná souvislost.

73. Nakonec uvádím, že pokud bude přiměřená úhrada podle čl. 94 odst. 1 základního nařízení počítána na základě poplatku za licenční výrobu, jak navrhuji, nemůže držitel požadovat zaplacení kompenzace z titulu úhrady běžných nákladů za kontrolu a dohled vážících se k dohledu podle čl. 14 odst. 3 páté odrážky základního nařízení, jakož i článku 16 prováděcího nařízení²⁷.

74. Tento závěr je nutné přijmout, jelikož obvyklé náklady na kontrolu a dohled, a to i náklady ve značné výši, je nutné považovat, jak vyplývá z tohoto stanoviska, za součást částek vybraných z titulu licenční výroby, a tudíž za součást poplatku za licenční výrobu, neboť dohled vykonává držitel podle čl. 14 odst. 3 páté odrážky základního nařízení a článku 16 prováděcího nařízení. Výpočet přiměřené úhrady na základě poplatku za licenční výrobu totiž umožňuje napravit důsledky porušení, a vrací tak držitele do postavení, které měl před porušením.

V – Závěry

75. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr jednak rozhodl, že na druhou předběžnou otázku není třeba odpovídat, a dále aby na první a třetí předběžnou otázku položenou Bundesgerichtshof odpověděl takto:

„Přiměřená úhrada, kterou je podle čl. 94 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 2100/94 ze dne 27. července 1994 o odrůdových právech Společenství zemědělec povinen zaplatit držiteli odrůdového práva Společenství za to, že použil rozmnožovací materiál chráněné odrůdy získaný výsevem, aniž splnil povinnosti stanovené v čl. 14 odst. 3 nařízení č. 2100/94 a článku 8 nařízení Komise (ES) č. 1768/95 ze dne 24. července 1995, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro výjimku podle čl. 14 odst. 3 nařízení č. 2100/94, ve znění nařízení Komise (ES) č. 2605/98 ze dne 3. prosince 1998, musí být vypočtena na základě průměrné částky poplatku, který se v téže oblasti požaduje za licenční výrobu rozmnožovacího materiálu chráněných odrůd dotyčných rostlinných druhů. Vzhledem k tomu, že výpočet přiměřené úhrady na výše uvedeném základě umožňuje, aby bylo držiteli vráceno postavení, které měl před porušením, a aby byly napraveny následky porušení jeho práv, a že náklady na kontrolu a dohled je třeba považovat za náklady zahrnuté držitelem do licenčního poplatku, může držitel úhradu

26 — Tento závěr je podle mého názoru patrně v souladu se zásadami uvedenými ve dvacátém šestém bodě odůvodnění a v článku 13 směrnice 2004/48.

27 — Kromě těchto nákladů však držitel může podle čl. 94 odst. 2 základního nařízení požadovat zaplacení kompenzace za účelem nahrazení škody, která mu vznikla.

těchto nákladů požadovat pouze v rozsahu, v němž se jedná o další náklady vzniklé před zahájením řízení nebo v rámci řízení, jež souvisí s přezkumem konkrétního případu protiprávního jednání a jejichž náhradu lze požadovat na základě čl. 94 odst. 2 nařízení č. 2100/94 a za podmínek v něm stanovených.“